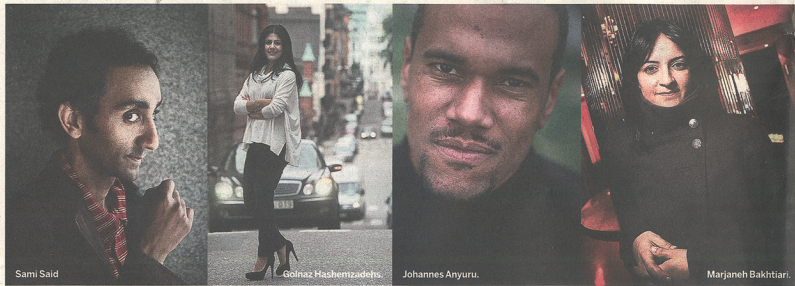

Nya perspektiv i litteraturen kommer via de unga författare som erövrat spårket och med gott självförtroende ger oss berättelserna i gränstrakten mellan det gamla och det nya landet.

Sami Said

Golnaz Hashemzadeh

Johannes Anyuru

Marjaneh Bakhtiari

Jonas Hassen Khemiri

Immigranternas barn tar blodet från munnen

"HÄLLER DU HAN FÖR SVENSK?" En gammal släkting ställde frågan till min svärfar: först om Henrik Larsson, senare om Zlatan Ibrahimović. Svaret var ja – och det säger något: idrotten kan det gå rätt snabbt att på ren talang bli nationalhjälte, också med afrikanskt arv eller namn från Balkan. Inom det – inte minst i gener som växt i takt med att Sverige på riktigt blev ett invandrarland – har det också gått att ta plats. I filmen med sitt talpris liksom.

Sedan och sist: skönlitteraturen. Där går språkliga förändringar långsammast, få får plats, och det krävs både språkbehärskning och självförtroende för att sikta in bildningskulturdor och romantrikter. Så manusen har drojt.

Men nu kommer de.

– Jag tror det har hänt något de senaste åren, och det är en generationsfråga, säger Dan-Ove Willman.

– Jag undervisar på Umeå universitets litteraturvetenskapliga institution till för fem år sedan, och då hade vi inte studenter med invandrarbakgrund. Nu är det helt annorlunda.

BLAND HÖSTENS hyllade svenska romandebutaner finns Sami Said och Golnaz Hashemzadeh, två i något som ser ut som en allt tydligare ström av svenskspråkiga författare med nära invandrarbakgrund.

Marie Öhman, lektor i litteraturvetenskap på Mälardalens högskola, tvekar: är det verkligen en tendens? Det är ju inget nytt med skönlitterära författare som fötts i andra länder men skriver på svenska.

– Det har länge funnits många som kommer från någon annanstans och skriver böcker på svenska. Sun Axelsson och Ernst

Brunner har invandrarbakgrund, säger hon. Så är det, och i Sverige kvalar mer än 1 500 författare in som personer med "utländsk bakgrund", om man utgår från den officiella svenska definitionen – att åtminstone en förälder är född utomlands. En del av dem skriver inte på svenska, de flesta är rätt okända, men där finns också namn som Sigrid Cumbichen, Cordelia Edvardson, Peter Pohl och Eino Hanski.

BÖRJAR MAN ROTA runt i kategorierna snabbt man på begreppen, och nya frågor väcks. Beate Grimsrud från Norge – tänker vi henne som invandrare? Jan Hassen Khemiri, som har en svensk mamma? Skapar vi "invandrarern" när vi kategoriserar?

Marie Öhman påminner om att man får hålla ett kritiskt öga på ändå, men spänner in en tendens.

– Det är inte konstigt att en del av de människor som kom hit på 1980-talet blir författare. Men visst kan man säga att det är en ny erfarenhet som kommer in i litteraturen nu. Strukturellt liknar det vad som händer med arbetar- och kvinno-perspektivet – kvinnor och arbetare har alltid skildrats, men i ett utifrånsperspektiv, så det stora när arbetarna började skriva själva var att de blev subjekt.

OLA LARSSON är författare och kritiker. Han svarar ett rakt ja på frågan om han ser en rörelse av författare med invandrarbakgrund i svensk skönlitteratur – och också han jämför

Ola Larsson.

Dan-Ove Willman.

med arbetarlitteraturen. I det kraftfältet hör Golnaz Hashemzadehs *Hon är inte jag* hemma, skriver hon i en recension, och skrev att boken är en skildring "ur ett Sverige där klass och etnicitet allt oftare trasslas samman".

– Arbetarförfattarna beskrev ett skred i modernitet som många var berörda av men inte kunde beskriva själva. Hjäromdagen såg jag Ardalan Esmailis pläs *Utan titel* på Unga Klara i Stockholm. Han lyckas precis som Hashemzadehs sitta ord på en väldigt centralt episk berättelse, om uppbrottet ur det gamla landet och ett antiklimax i det nya – vi fick leva, vi fick mer frihet, men riktigt hemma känner vi oss inte. Det är som Karl-Oskar och Kristina. Eftersom invandringen ökat omfattar den berättelsen väldigt många människor, och det är immigranternas barn som kan berättas den.

Det där finns det forskning om: det är först andragenerationen som behålls i det nya landet så bra att de kan skriva om det. Det handlar om att hinna växa in i språket, för att en författare måste behärska det bättre än de flesta, men också om var man står inför de världar man lämnat och kommit till.

– Just det här med att tvingas hålla ihop två världar – det är en bra grund för att bli författare och ett nervöst vrak på samma gång, säger Ola Larsson.

DAN-OVE WILLMAN skissar en utveckling: för snart tio år sedan tog Johannes Anyuru och Daniel Boyacioglu via muntligt estrad-

poesi in i bokvärlden, sedan kom Marjaneh Bakhtiari och Jonas Hassen Khemiri – som ibland omtalades som "duktigt" för att han "fått ihop en historia", av dem som tokt missade succédebatten. Ett ägt rits avancerade intertextuella och skiftens i språk.

Nu är de svenska litteraturstudenterna mer utländska namn på plats, det finns kritiker som av feministisk och postkolonial teori lärt sig att kvalltet kan se ut på olika sätt, det finns läsare – och så skrivs romanerna där ett annat, större Sverige börjar synas.

SOM SAMI SAID väldigt *Sällan fin*: en stilsök och drabbande debut, "en riktig roman där allt sker i mötet mellan karaktärerna", säger Dan-Ove Willman.

Han jobbar nu med skrivvaruprojektet 2014 nya västerbottenförfattare, som drivs av mångkultur- och boxningsklubben Umeå Leg- gend Club. Där får unga invandrare hjälp att hitta in i svenskan men bevara sig själva, säger han.

– Arbetet med detta har fått mina för- rånar mösade, jag har suttit med en 17-åring som kommit ensam från Somalia. Han kan flerspråk än jag och ville diskutera fransk literatur, ändå är han i våra ögon ett offer. Där finns en energi, en vilja att visa att man har en värld inom sig.

Det låter ... allvarligt än snabbskrivna deklarerade och lötsmitt film. Vill folk som inte har egen erfarenhet av invandring läsa sånt?

– Det får man sannligen hoppas, för annars blir man dum, säger Ola Larsson.

– Jag tjuar om att romanen är demokratisk. Men så är det. Man läser inte romaner för att känna jing sig.

poesi in i bokvärlden, sedan kom Marjaneh Bakhtiari och Jonas Hassen Khemiri – som ibland omtalades som "duktigt" för att han "fått ihop en historia", av dem som tokt missade succédebatten. Ett ägt rits avancerade intertextuella och skiftens i språk.

Nu är de svenska litteraturstudenterna mer utländska namn på plats, det finns kritiker som av feministisk och postkolonial teori lärt sig att kvalltet kan se ut på olika sätt, det finns läsare – och så skrivs romanerna där ett annat, större Sverige börjar synas.

SOM SAMI SAID väldigt *Sällan fin*: en stilsök och drabbande debut, "en riktig roman där allt sker i mötet mellan karaktärerna", säger Dan-Ove Willman.

Han jobbar nu med skrivvaruprojektet 2014 nya västerbottenförfattare, som drivs av mångkultur- och boxningsklubben Umeå Leg- gend Club. Där får unga invandrare hjälp att hitta in i svenskan men bevara sig själva, säger han.

– Arbetet med detta har fått mina för- rånar mösade, jag har suttit med en 17-åring som kommit ensam från Somalia. Han kan flerspråk än jag och ville diskutera fransk literatur, ändå är han i våra ögon ett offer. Där finns en energi, en vilja att visa att man har en värld inom sig.

Det låter ... allvarligt än snabbskrivna deklarerade och lötsmitt film. Vill folk som inte har egen erfarenhet av invandring läsa sånt?

– Det får man sannligen hoppas, för annars blir man dum, säger Ola Larsson.

– Jag tjuar om att romanen är demokratisk. Men så är det. Man läser inte romaner för att känna jing sig.

DAVID BERJLUND

Fylligt om

In u
USAbok
Den amerikanska
Republikernas
Martin Gelin (Nat.

DET SKANNAS INTE konservativa USA, gäller nyfikna rör Sverige allt an Martin Gelin haj verar fylligt till de som factiners, e amnolundaber o annat än att ta de. Jag gillar Gelin riktigt med refera. Allra mest upps och temperan tande omdömen inbjuds att själv b vildbilderna o niska som pe ras.

Visst framgår det här inte är po Martin Gelin själj barrikaderna fö projektets ide – öppet sinnelet ta vad som faktiskt lyckas han finit

BRA OCH ROLIG för ämnen och berättarjits moer tånska morgon. Kritikerna i Ariz tucksy måkta k upplevs förstå o New York Times.

Reagan citeras p president Paul R rydare Annie LÖÖF nyliberala förbeh

Gelin har läst nerande samling bakom de tankes gar, församlinga eviga löfte är sän verimert. Eufori

han därför beskr publika skans p ANDÅ Kan – para också uppfattas snitt har så myc skulle må bra av ska den rättslö so stas? Hur är det m